

R O Z H O D N U T Í

Kárný senát Nejvyššího správního soudu ve složení: JUDr. Lenka Matyášová, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. MUDr. Radan Kuča, JUDr. Jindřich Psutka, JUDr. Gabriela Vilímková a Mgr. Martina Douchová, projednal v ústním jednání dne 19. 5. 2011 kárnou žalobu ministra spravedlnosti ze dne 16. 11. 2010 proti **JUDr. J. P.**, soudnímu exekutorovi, Exekutorský úřad Praha 5, se sídlem Evropská 663/132, Praha 6 a rozhodl

t a k t o :

Podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů se kárně obviněný

soudní exekutor JUDr. J. P.,
Exekutorský úřad Praha 5, se sídlem Evropská 663/132, Praha 6

z p r o š ť u j e

návrhu ministra spravedlnosti na zahájení kárného řízení ze dne 16. 11. 2010

p r o s k u t e k , ž e

jako soudní exekutor pověřený provedením exekuce vedené pod sp. zn. 067 EX 231077/09 ve věci oprávněného: Dopravní podnik hl. m. Prahy, a.s., Sokolovská 217/42, Praha 9, proti povinné: P. A., rozená Ž., S. 52, vydal dne 2. 4. 2010 exekuční příkaz č. j. 067 EX 231077/09-15 ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech povinné zapsaných na LV č. 132 v katastrálním území 761290 Svojšice u Kouřimi a následně dne 6. 5. 2010 vydal exekuční příkaz č. j. 067 EX 231077/09-29 na nařízení exekuce prodejem této nemovitosti, která však, jak patrně z výpisu z katastru nemovitostí, patří do společného jmění manželů s právními účinky vkladu ke dni 24. 10. 2007, a takto jednal při vědomí skutečnosti, že závazek povinné na základě exekučního titulu vydaného již v roce 1999 vznikl před uzavřením manželství povinné, tj. přede dnem 24. 5. 2007, přičemž jako soudní exekutor pověřený provedením exekuce, si takto opakovaně počínal i v dalších exekučních řízeních vedených proti povinné P. A. ve prospěch oprávněného Dopravního

podniku hl. m. Prahy, konkrétně v exekučních věcech vedených pod sp. zn. 067 EX 231375/09, sp. zn. 067 EX 240298/09, sp. zn. 067 EX 240020/09 a sp. zn. 067 EX 210192/09, kdy opět dne 2. 4. 2010 a dále ve dnech 30. 4. 2010 a 28. 6. 2010 vydal exekuční příkazy ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech zapsaných na LV č. 132 a následně opět 6. 5. 2010 a následně ve dnech 1. 6. 2010 a 16. 8. 2010 vydal exekuční příkazy na nařízení exekuce prodejem této nemovitosti, tedy opakovaně hrubým a závažným způsobem porušil své povinnosti stanovené právním předpisem, konkrétně ustanovení § 42 exekučního řádu a ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř., jakož i stavovským předpisem ze dne 28. 2. 2006, čl. 5 odst. 1, jímž se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů postupovat při výkonu exekuční činnosti svědomitě a pečlivě,

protože tento skutek **n e n í** kárným proviněním.

O d ů v o d n ě n í :

Ministr spravedlnosti podal na kárně obviněného dle ust. § 117 odst. 2 písm. a) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále „exekuční řád“) kárnou žalobu pro kárné provinění podle § 116 odst. 2 písm. a) exekučního řádu, kterého se měl obviněný dopustit tím, že jako soudní exekutor pověřený provedením exekuce vedené pod sp. zn. 067 EX 231077/09 ve věci oprávněného Dopravní podnik hl. m. Prahy, a.s., Sokolovská 217/42, Praha 9 proti povinné: P. A., rozená Ž., S. 52, vydal dne 2. 4. 2010 exekuční příkaz č. j. 067 EX 231077/09-15 ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech povinné zapsaných na LV č. 132 v katastrálním území 761290 Svojšice u Kouřimi a následně dne 6. 5. 2010 vydal exekuční příkaz č. j. 067 EX 231077/09-29 na nařízení exekuce prodejem této nemovitosti, která však, jak patrně z výpisu z katastru nemovitostí, patří do společného jmění manželů s právními účinky vkladu ke dni 24. 10. 2007, a takto jednal při vědomí skutečnosti, že závazek povinné na základě exekučního titulu vydaného již v roce 1999 vznikl před uzavřením manželství povinné, tj. přede dnem 24. 5. 2007, přičemž jako soudní exekutor, pověřený provedením exekuce, si takto opakovaně počínal i v dalších exekučních řízeních vedených proti povinné P. A. ve prospěch oprávněného Dopravního podniku hl. m. Prahy, konkrétně v exekučních věcech vedených pod sp. zn. 067 EX 231375/09, sp. zn. 067 EX 240298/09, sp. zn. 067 EX 240020/09 a sp. zn. 067 EX 210192/09, kdy opět dne 2. 4. 2010 a dále ve dnech 30. 4. 2010 a 28. 6. 2010 vydal exekuční příkazy ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech zapsaných na LV č. 132 a následně opět 6. 5. 2010 a následně ve dnech 1. 6. 2010 a 16. 8. 2010 vydal exekuční příkazy na nařízení exekuce prodejem této nemovitosti, tedy opakovaně hrubým a závažným způsobem porušil své povinnosti stanovené právním předpisem, konkrétně ustanovení § 42 exekučního řádu a ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř., jakož i stavovským předpisem ze dne 28. 2. 2006, čl. 5 odst. 1, jímž se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů postupovat při výkonu exekuční činnosti svědomitě a pečlivě.

Kárný senát Nejvyššího správního soudu zjistil z předloženého spisového materiálu, že stížnost na postup exekutora byla doručena kárnému žalobci dne 17. 5. 2010; ke kárnému provinění došlo v období od 2. 4. 2010 do 16. 8. 2010. Kárná žaloba byla doručena Nejvyššímu správnímu soudu dne 16. 11. 2010 faxem, dne 19. 11. 2010 byl doručen písemný stejnopis. Nejvyšší správní soud na základě zjištěného dospěl k závěru, že kárná žaloba byla podána včas (§ 117 odst. 3 exekučního řádu).

Kárně obviněný exekutor v písemném vyjádření k návrhu předně uvedl, že popsany skutek je skutkem jedním co do jednání i následku bez ohledu na to, kolika úkony byl proveden, pojmový znak opětovného porušení povinností exekutora je zde proto vyloučen. Ve skutku tedy nelze shledávat pochybení s relevantním stupněm škodlivosti pro vznik kárné odpovědnosti, jelikož materiální znak tvrzeného deliktu je třeba vykládat v souvislosti s delikvujícím jednáním povinné, která byla ve své době patrně notorickým černým pasažérem a své povinnosti trvale ignorovala. Z odůvodnění kárné žaloby není ani patrné, v čem má spočívat závažnost porušení právních povinností exekutora. Pokud kárný žalobce uvádí porušení čl. 5 odst. 1 Pravidel, je nutno konstatovat, že opak je pravdou, neboť právě svědomitým a pečlivým postupem proti delikvující osobě povinné, zajistil její majetek. Povinná se mohla bránit podáním návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst.1 písm. h) o. s. ř. nebo podat návrh na vyloučení majetku z exekuce dle § 267 o. s. ř. Není tedy patrné, v čem má spočívat závažnost porušení povinností exekutora. Dále obviněný exekutor uvedl, že v daném případě při jednotlivých úkonech nebylo jednoznačně prokázáno, zda dům náleží do společného jmění manželů; nebyly doloženy informace potvrzující, že dům patří do společného jmění manželů; nemohl tudíž vědět, zda nebylo společné jmění manželů vypořádáno, zda nebyly uzavřeny smlouvy modifikující zákonný rozsah společného jmění manželů, popř. zda prostředky použité ke koupi nepocházejí z výlučného majetku povinné. V daném případě bylo na povinné, aby unesla své břemeno tvrzení o vyloučení majetku z exekuce. Kárně obviněný navrhuje zprostit obžaloby, neboť skutek popsany v kárné žalobě není kárným proviněním.

Ze spisového materiálu vyplynuly následující skutečnosti:

Usnesením Okresního soudu v Kolíně ze dne 28. 7. 2009, č. j. 14 Nc 3623/2009-3 byl obviněný exekutor pověřen provedením exekuce k uspokojení pohledávky oprávněného proti povinné P. A., roz. Ž., bytem S. 52; exekuce na majetek povinné byla nařízena na základě vykonatelného titulu vydaného rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. 3. 1999, sp. zn. 1 Ro 7995/98; exekuční titul je pravomocný a vykonatelný dnem 16. 7. 1999.

Soudní exekutor po výzvě zaslané povinné k dobrovolné úhradě následně, vydal dne 2. 4. 2010 exekuční příkaz ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech povinné zapsané na L.V. č. 132 v katastrálním území 761290 Svojsice u Kouřimi; dne 6. 5. 2010 vydal exekuční příkaz č. j. 067 EX 231077/09-29 na nařízení exekuce prodejem této nemovitosti. Je zjevné, že povinné tak byla poskytnuta dostatečná doba k úhradě vymáhané pohledávky, tato tak neučinila a ani exekutora popř. nekontaktovala.

Dne 17. 5. 2010 byla odboru dohledu ministerstva spravedlnosti doručena emailovou poštou stížnost na postup exekutora, kterou podal manžel povinné; v ní namítá jednak promlčení dluhu, dále to, že povinné v době vzniku dluhu nebylo ještě 18 let, dluh vznikl ještě před uzavřením manželství (což dokládá kopií oddacího listu), a dále namítá nepřiměřenost rozsahu exekuce. Ke stížnosti se exekutor vyjádřil písemně dne 4. 6. 2010; námitky stran jeho postupu uplatněné odmítl jako nedůvodné. Konstatoval, že ze spisu je zřejmé, že k promlčení dluhu nedošlo, když platební rozkaz Obvodního soudu pro Prahu 5 nabyl právní moci a vykonatelnosti dne 16. 7. 1999 a oprávněný podal návrh na nařízení exekuce dne 19. 6. 2009; současně poukázal na ust. § 112 občanského zákoníku, který upravuje institut stavění promlčecí doby. Námitku týkající se věku povinné v době vzniku dluhu odmítl jako bezpředmětnou, povinná byla v té době ve věku přibližujícím se hranici 18 let (nar. 1981), nelze ji považovat v žádném případě za nezpůsobilou k právním úkonům; nadto věk není v daném případě vzhledem k tomu, že soud jmenované uložil zaplatit předmětnou částku, rozhodný. K námitce manžela povinné stran toho, že dluh vznikl před uzavřením manželství a nelze proto postihnout exekucí dům, který je ve společném jmění manželů (dále „SJM“), exekutor uvedl, že není jednoznačně prokázáno, zda dům náleží do SJM, exekutor neměl k dispozici informace potvrzující, že dům patří do SJM (příp. existence smluv modifikujících zákonný rozsah SJM), popř. zda např. prostředky použité ke koupi domu nepocházejí z výlučného majetku povinné. Osoby, jejichž majetek byl postižen, mají zákonnou možnost bránit se vylučovací žalobou, přičemž musí doložit, kdo skutečně nabyl vlastnictví k domu, popř. z jakých prostředků byla kupní cena zaplacená. Nedůvodnou označil soudní exekutor rovněž i námitku nepřiměřenosti, odkázal na platné znění ust. § 58 odst. 2 exekučního řádu s tím, že postup stanovený zákonem byl dodržen.

Ze spisu vyplynulo, že exekutor provedl lustrace ke zjištění majetku povinné, tyto však byly s negativním výsledkem (AXA Bank Europe, Banco Popolare, BRE Bank CZ, Citibank, Česká spořitelna, ČSOB, Komerční banka, GE Money bank, Raiffeisenbank, ING Bank, Commerzbank AG, Deutsche Bank, Evropsko-ruská banka, Fortis Bank SA, HSBC Bank, J&T Banka, LBBW Bank CZ, Oberbank AG, PPF Banka, UniCredit Bank, Všeobecná úvěrová banka, Volsbank CZ, Stavební spořitelna České spořitelny, Českomoravská stavební spořitelna, Modrá pyramida stavební spořitelna, Raiffeisen stavební spořitelna, Wüstenrot stavební spořitelna, zdravotní pojišťovny, záložny, vše s negativním výsledkem (viz sdělení kárně obviněného exekutora ze dne 16. 6. 2010 ke sp. zn. 067 EX 231077/09). Vyplynulo rovněž, že povinná měla k dispozici dostatečnou dobu k uhrazení dluhu, byla však zcela nečinná.

Při ústním jednání konaném dne 19. 5. 2011 kárný žalobce odkázal plně na text žaloby, dále doplnil, že soudní exekutor vydáním exekučního příkazu, ve kterém nařídil exekuci prodejem nemovitosti porušil také ust. § 66 odst. 2 exekučního řádu, které stanoví, že k provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného může exekutor přistoupit jen jestliže bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného. Poukázal na usnesení Nejvyššího soudu dne 17. 2. 2010, sp. zn. 7 Tdo 72/2010, z něhož dle jeho názoru rozhodně nevyplývá, že by exekuční příkaz byl jen jakýmsi předběžným zajišťovacím instrumentem, který by se vymykal z dosahu ust. § 65 exekučního řádu a jeho prostřednictvím z dosahu přiměřeného použití ustanovení občanského soudního řádu

upravujících výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky, resp. z dosahu ust. § 66 odst. 2 exekučního řádu upravujícího podmínky, za kterých může exekutor přistoupit k provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného. Kárný žalobce konstatoval, že soudní exekutor nerespektoval to, co v řízení vyšlo najevo a je obsaženo ve spise soudního exekutora (výpis z katastru nemovitostí ze dne 24. 11. 2009 vyhotovený pro účel soudního řízení, výpis z centrální evidence obyvatel s vyznačením rodinným stavem vdaná od 24. 5. 2007). Postup soudního exekutora nelze dle kárného žalobce obhajovat možností účastníků podat si vylučovací žalobu; žaloba podléhá soudnímu poplatku a zvyšuje náklady řízení. Praxe, při které soudní exekutor záměrně nerespektuje skutečnosti, které vyšly v řízení najevo, pouze zbytečně zatěžuje soudy a účastníky řízení.

Kárně obviněný plně odkázal na písemné vyjádření, reagoval na doplnění odůvodnění žaloby, přitom uvedl, že podstatou kárného obvinění je otázka právní (procesněprávní i hmotněprávní), která je velmi složitá. Nicméně kárné řízení je založeno stejně jako řízení trestní na vzniku odpovědnosti, delikt ní odpovědnosti, kde se vyžaduje subjektivní stránka, v tomto případě dále není rozvedeno v jaké podobě, zda zavinění úmyslné nebo nedbalostní. Jestliže je zde velká polemika na poli i Nejvyššího soudu ohledně hmotněprávního i procesněprávního režimu, možnosti postupu exekuce, možnosti uplatnění nároku povinného v rámci společného jmění manželů, pak to apriori vylučuje naplnění subjektivní stránky obžalovaného deliktu. Připomněl dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2008 sp. zn. 20 Cdo 1690/2007, kde je konstatováno, že jediným právně významným prostředkem nápravy je excindační žaloba. Konstatoval, že exekutor právo nenalézá, exekutor ho aplikuje a v případě, že má jedinou možnost na exekučně uspokojitelném majetku tento postup realizovat, zvolil po právním vyhodnocení věci tento svůj postup. Upozornil rovněž na to, že jediný exekucí postižitelný majetek povinné, která měla šestnáct exekučních titulů, byla právě tato nemovitost. To znamená měl-li být tento rozsáhlý výkon rozhodnutí vůbec veden, mohl být veden pouze na tuto nemovitost, kdy i právní doktrína dochází argumentací ad absurdum k závěru, že uzavřením manželství by se dlužník tímto způsobem zcela oddlužil, což považuje za nemožné. Odkázal dále na rozhodnutí jiného kárného senátu NSS ze dne 14. 2. 2011, kdy byl kárně obviněný exekutor ohledně prakticky totožného skutku zproštěn a na důvody, které jej doprovázejí. Konstatoval dále, že skutek tak jak je vymezen v enunciatu obžaloby je pokračujícím skutkem jedním; za pokračování skutku se považuje takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku. Namítl, že pokud je skutek vymezený v obžalobě kvalifikován jako opakované závažné a hrubé porušení povinností, nemůže tomu tak být a tento rozměr obžaloby je tedy apriori předurčen ke zproštění kárně obviněného kárné žaloby. Co se týká závažnosti, s ohledem na subjektivní stránku, která zde nemůže být dána, přitom zde není jednotný názor, jakým způsobem lze uplatnit pohledávku povinného vzniklou před vznikem manželství a následným založením SJM, nelze kárně obviněného shledat vinným podle kárné žaloby.

(Doslovný přepis protokolu vyhotoveném na základě zvukového záznamu z jednání ze dne 24. 5. 2011 je založen na zvukovém nosiči ve spise na č. l. 40.)

V projednávané věci není sporu o tom, že se popsany skutek stal, sporným je, zda je tento skutek kárným proviněním dle § 116 odst. 2 exekučního řádu. Kárné

provinění spatřuje kárný žalobce konkrétně v jednání kontra legem, jehož se měl obviněný exekutor dopustit porušením ust. § 42 exekučního řádu v spojení s § 66 exekučního řádu a ust. § 262a odst. 1 o. s. ř. V daném případě tedy půjde o posouzení, zda exekutor postupoval zákonně, když rozhodl o provedení exekuce prodejem nemovitostí ve společném jmění manželů povinné a jejího manžela.

Pro posouzení zákonnosti jednání kárně obviněného exekutora vycházel kárný senát z relevantní právní úpravy:

Podle § 46 odst. 1 exekučního řádu pověřený exekutor postupuje při provádění exekuce rychle a účelně; při tom dbá ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem.

Kárný senát především považuje za nutné předeslat, že prioritním účelem exekuce je zajistit oprávněnému uspokojení nároku pravomocně již přiznaného, přitom se tak může stát i bez vůle povinného, resp. proti jeho vůli. Je tedy třeba vycházet a priori z premisy ochrany zájmu vymáhajícího věřitele (oprávněného). Teprve ve druhém sledu a jen v zákonem stanovených případech, tedy podmíněně, je třeba chránit také zájmy dlužníka (povinného), přitom jakákoliv ochrana dlužníka jde nutně na úkor věřitele, jemuž se přitom má dostat od státu prostřednictvím k tomu povolaných orgánů, tedy i soudního exekutora, plné ochrany. Je třeba tedy vycházet zejména z toho, že právo věřitele zde bylo náležitě zjištěno, bylo již vysloveno soudem a rozhodnutí soudu je vykonatelné. Cílem nařizovací fáze exekučního řízení (tj. vydání exekučního příkazu) je tedy zejména rychlé a neodkladné zajištění majetku povinného proto, aby nebyl zmařen hlavní účel exekučního řízení, tedy nucený výkon exekučního titulu proti vůli povinného.

Podle ust. § 42 exekučního řádu exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze provést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení exekuce považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Při provádění exekuce se také nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky. Totéž platí, byl-li smlouvou rozšířen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek povinného, který nepatřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky (obdobně § 262a o. s. ř.).

Podle § 66 odst. 2 exekučního řádu k provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného může exekutor přistoupit, jen jestliže bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného.

Kárný senát předně konstatuje, že exekuční řád nezavádí stran možnosti postihu majetku ve společném jmění povinného a jeho manžela jiná pravidla, než která platí ve výkonu rozhodnutí podle o. s. ř. V dané věci nelze proto při interpretaci relevantních

ustanovení exekučního řádu a posouzení nastolené právní otázky odhlížet od judikatury civilních soudů, zejména potom soudů vrcholných. Jakkoli se Česká republika nenachází v tradičním prostředí precedentálního práva, judikatura soudů, a to zejména judikatura vyšších soudů, je-li konstantní, působí jako pramen práva. V této souvislosti nelze pomíjet ani skutečnost, že právě cílem vrcholných soudů je zajistit jednotu a zákonnost rozhodování (§ 14 zákona č. 6/2006 Sb., o soudech a soudcích). Nerespektování judikatury těchto soudů by nepochybně vedlo k popření pravidel spravedlivého procesu, principů demokratického právního státu, a to zejména principu předvídatelnosti rozhodování a principu právní jistoty.

Podle ustanovení § 2 exekučního řádu vykonává exekutor exekuční činnost nezávisle, ale současně je při výkonu exekuční činnosti vázán Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Exekutor je samozřejmě především bezvýhradně vázán soudními rozhodnutími vydanými exekučním soudem, odvolacím soudem a dovolacím soudem; tato vázanost je shodná s vázaností soudu právním názorem vyšší soudní instance při rozhodování o opravném prostředku. Zákon však neomezuje v cit. ustanovení vázanost exekutora rozhodnutími soudu pouze na rovinu kasační; exekutor je vázán obecně rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Přenesl-li stát zákonem výkon soudní moci na exekutory, není zde rozumného důvodu, aby na ně, stran prostoru nezávislosti jejich rozhodování, bylo nahlíženo odlišně než na soudce. Jak již bylo uvedeno, judikatura vrcholných soudů, je-li ji přisouzena funkce výše nastolených garancí, je pro nižší soudy závazná, a soudy jsou povinny ji ve skutkové a právně shodných případech respektovat. Kárný senát proto nemohl ponechat stranou konstantní k danému ustanovení relevantní judikaturu Nejvyššího soudu, s níž postup obviněného exekutora není v rozporu.

Exekuční řád v ust. § 42, shodně jako ust. § 262a o. s. ř., výslovně připouští možnost postihnout majetek ve společném jmění manželů pro závazky, které sice vznikly za trvání manželství, ale z nichž je jeden z manželů zavázán vůči věřiteli výlučně sám. Pro účely nařízení výkonu rozhodnutí pak dokonce stanoví fikci společného jmění manželů, která nekopíruje hmotněprávní úpravu (srov. § 143 ve spojení s § 143a obč. zák.) a rozsah majetku ve společném jmění manželů stanoví širěji. Oproti úpravě provedené v občanském zákoníku se při nařízení výkonu rozhodnutí vychází jen ze zákonného rozsahu společného jmění a nepřihlíží se ke snížení rozsahu majetku tím, že byl smlouvou vyloučen některý majetek a závazky ze společného jmění manželů anebo, že byl smlouvou vznik společného jmění zcela nebo zčásti vyhrazen ke dni zániku manželství. Nařízením výkonu rozhodnutí tedy může být postižen i takový majetek, který ve skutečnosti podle hmotné úpravy ve společném jmění manželů není. Vedle toho platí další zásada typická pro vykonávací řízení, že při nařízení výkonu rozhodnutí nelze zjišťovat, jaký majetek do společného jmění manželů patří a jaký nikoliv, ani to, zda vymáhaná pohledávka vznikla za trvání manželství povinného a jeho manžela, ale ani to, zda jde o takový typ individuálního závazku, který je podle hmotného práva považován za součást společného jmění manželů.

Z uvedeného ustanovení je zřejmé, že exekucí lze tedy postihnout majetek patřící do společného jmění manželů již tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství i jen jednomu z manželů. Zda skutečně došlo ke vzniku pohledávky za trvání manželství, soud při nařízení exekuce nezkoumá (nevyžaduje předložení oddacího listu,

nezkoumá zda nedošlo např. k rozvodu manželství, apod.). Ochrana před fikcí o rozsahu společného jmění manželů anebo před tvrzením oprávněného, že jde o pohledávku za jedním z manželů, pro niž lze vést výkon rozhodnutí postižením takového majetku, poskytuje až teprve vylučovací (excindační) žaloba podle § 267 odst. 1, 2 o. s. ř. Citované ustanovení přitom nic nevypovídá o situaci, kdy závazek vznikl jednomu z manželů před uzavřením manželství; zákonnost postižení majetku v SJM v tomto druhém případě je tedy nutno dovodit v kontextu s dalšími ustanoveními zákona, a to zejm. ustanovením § 267 o. s. ř.

Vylučovací (excindační) žaloba poskytuje ochranu třetím osobám (tj. osobám rozdílným od oprávněného a povinného) právě v případě, že bylo výkonem rozhodnutí nepřipustně zasaženo do jejich práv, tj. jestliže nařízením výkonu byla postižena jejich věc nebo právo, které výkon rozhodnutí nepřipouští. Vylučovací žaloba se podává proti oprávněnému a řízení na základě této žaloby má povahu sporného řízení podle části třetí o. s. ř. Právní teorie vychází z toho, že při rozhodování o vylučovací žalobě lze zohlednit skutečnosti, k nimž nebylo možné přihlídnout při nařízení výkonu rozhodnutí (a to i proto, že tu v té době ještě nebyly). Ve sporném řízení podle části třetí soud vychází ze stavu, jaký je v době rozhodování soudu (srov. § 154 odst. 1), a nikoliv v době nařízení výkonu rozhodnutí. Vylučovací žalobu lze uplatnit jen do doby, než dojde k dražbě nebo zpeněžení postižené věci ve výkonu rozhodnutí, protože udělením příklepu v dražbě případně zpeněžením věci vlastnické právo přechází na vydražitele (nabývajícího). Zákon stanoví taxativně důvody, kdy se manžel povinného, který byl postižen nařízením výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů, může bránit proti tomu, aby byl z takového majetku uspokojen závazek vzniklý jen povinnému. Vylučovací žaloba podle § 267 odst. 2 o. s. ř. proto přísluší manželu povinného jen za následujících okolností:

Za prvé to je v případě, že vymáhaná pohledávka za povinným vznikla ještě před uzavřením manželství. Za druhé je to tehdy, jestliže vymáhaná pohledávka za povinným vznikla sice za trvání manželství, ale při používání majetku, který podle smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů nebo podle smlouvy o vyhrazení vzniku společného jmění ke dni zániku manželství nepatřil do společného jmění manželů a oprávněnému byl v době vzniku vymáhané pohledávky znám obsah smlouvy. Za třetí je to tehdy, jestliže vymáhaná pohledávka za povinným vznikla při používání majetku, který náleží do jeho výlučného majetku nebo podle předpisů o restituci majetku, který měl ve vlastnictví před uzavřením manželství nebo který mu byl vydán jako právnímu nástupci původního vlastníka, anebo že slouží podle své povahy jen jeho osobní potřebě. Pokud dojde v řízení o excindační žalobě podle § 267 odst. 2 k vyloučení majetku ve společném jmění z uspokojení pohledávky výlučně za povinným, je to důvod k zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. f).

Lze tedy shrnout, že v exekučním řízení exekutor může postihnout i takový majetek, který ve skutečnosti podle hmotného práva majetkem ve společném jmění není (tato skutečnost se při nařízení výkonu rozhodnutí rovněž nezjišťuje). V takovém případě je zaručena ochrana práva nepřipouštějícího výkon rozhodnutí, jež náleží manželu povinného jako každé třetí osobě podle § 267 o. s. ř. Jestliže bude pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí, výkon rozhodnutí bude zastaven (§ 268 odst. 1 písm. f/

o.s.ř.); výkon rozhodnutí bude zastaven rovněž tehdy, jestliže je výkon rozhodnutí nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. (§ 268 odst.1 písm.h/ o. s. ř.).

Povinností exekutora je možnost procesní obrany účastníkovi umožnit, a to zejména doručením příslušného exekučního příkazu dle § 36 exekučního řádu. To se v daném případě stalo, když exekuční příkaz ze dne 2. 4. 2010 č. j. 067 EX 231077/09-15 ke zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech byl doručen povinné dne 12. 4. 2010 a manželu povinné dne 13. 4. 2010, exekuční příkaz ze dne 6. 5. 2010 č. j. 067 EX 231077/09-29 prodejem nemovitostí byl doručen povinné dne 13. 5. 2010, manželu povinné dne 13. 5. 2010. Povinná podala spolu s manželem k exekutorovi návrh na zastavení exekuce svým podáním ze dne 15. 4. 2010 a manžel povinné dále podal žalobu o vyloučení nemovitostí z exekuce k Okresnímu soudu v Kolíně dne 16. 5. 2010. V rámci této procesní obrany povinné a jejího manžela bude dále rozhodováno o jejich právech.

Kárný senát narozdíl od kárného žalobce dospěl k závěru, že exekutor v daném případě postupoval v souladu s ust. § 66 odst. 2 exekučního řádu, jelikož měl listinou vydanou státním orgánem (výpis z katastru) doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného; citované ustanovení přitom hovoří o „nemovitosti ve vlastnictví povinného“, tedy nikoli o nemovitosti pouze ve „výlučném“ vlastnictví povinného, čímž tedy dopadá i na případ, kdy vlastnictví povinného k nemovitosti má formu společného jmění manželů, jak se stalo v projednávaném případě. Není pochyb o tom, že spoluvlastnictví, ať již podílové nebo společné jmění manželů, je formou vlastnictví. Ust. § 66 odst. 2 cit. zákona. dále neklade další omezující podmínky pro postup exekutora v tom smyslu, že by v okamžiku vydání exekučního příkazu měl dále „prokazovat“ vlastnictví povinného či zkoumat, zdali je postižení nemovitosti exekučním příkazem v souladu s ust. § 42 odst.1 cit. zákona. V této souvislosti lze odkázat na četnou judikaturu, o jejímž významu při aplikaci a interpretaci práva v oblasti výkonu rozhodnutí bylo pojednáno již výše. Např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2005, č. j. 20 Cdo 2320/2004 soud konstatoval: *„(b)ývalý manžel povinného může proti nařízení výkonu rozhodnutí postihujícího majetek ze zaniklého společného jmění namítat jen ty okolnosti, které proti existenci titulu a jeho poměru k návrhu příslušely povinnému. Při nařizování výkonu rozhodnutí se tak nelze zabývat otázkami, zda závazek, jehož vydobytí je navrhováno, vznikl za trvání manželství, a ani jaký byl osud společného jmění; takové okolnosti se neprokazují a soud ohledně nich vychází z tvrzení oprávněného; významné by mohly být leda v řízení zahájeném žalobou dle § 267 o. s. ř.“* Obdobně např. též v pozdější usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2008, č. j. 20 Cdo 1690/2007 se mimo jiné konstatuje: *„(v)znik pohledávky za trvání manželství, tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje a soud vychází z návrhu na nařízení výkonu, z jiných tvrzení oprávněného, popřípadě z toho, co jinak vyšlo v řízení najevo.....(o)branu, že vymáhaná pohledávka nesmí být uspokojena z majetku, který se považuje za součást společného jmění, např. proto, že vznikla povinnému před uzavřením manželství nebo po jeho rozvodu, nelze uplatnit v řízení, které nařízení výkonu rozhodnutí předchází, nýbrž pouze způsobem uvedeným v ustanovení § 267 o. s. ř., tj. tzv. excindační žalobou, tedy žalobou na vyloučení věci z exekuce, kterou projedná a o níž rozhodne soud v řízení podle třetí části občanského soudního řádu.“*

Podle § 116 odst. 2 písm. a) exekučního řádu je kárným proviněním exekutora závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených právním předpisem anebo usnesením Komory nebo narušení důstojnosti exekutorského povolání jeho chováním. Kárným proviněním je tedy jednání popsané intenzitou (závažné) či opětovné, které je buď protiprávní (porušuje povinnosti stanovené právními nebo stavovskými předpisy či usneseními Komory) nebo samo o sobě ještě nemusí být protiprávní, ale nevhodností chování narušuje důstojnost exekutorského povolání. Při hodnocení závažnosti porušení povinnosti je třeba vycházet ze všech okolností konkrétního případu. Závažnost porušení povinnosti je proto určována zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu, jeho následky a okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou kárně obviněného, jakož i mírou zavinění.

Kárný senát v projednávané věci dospěl k závěru, že jednání kárně obviněného exekutora není kárným proviněním, a proto jej zprostil obžaloby v plném rozsahu. Kárnou odpovědnost exekutora nelze dovozovat ze skutečnosti, že tento zastává právní názor odlišný od právního názoru kárného žalobce, tím spíše, vychází-li postup exekutora z relevantní judikatury civilních soudů, v níž má právní názor exekutora oporu; jeho názor na postup v dané věci tedy nebyl zcela ojedinělým názorovým excesem ani projevem svévole, který by zcela postrádal právní rámec. Nemohla zde být proto založena kárná odpovědnost z hlediska závažnosti, ale zejména ani z hlediska dostatku subjektivní stránky, protože obviněný exekutor vycházel z předpokladu určité aplikace právní úpravy. Nelze zde proto shledat zavinění v jakékoli formě.

Podle ust. § 19 odst. 3 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů jestliže senát kárně obviněného zprostil obžaloby, má kárně obviněný nárok vůči státu na náhradu nákladů účelně vynaložených v souvislosti s kárným řízením. Senát rozhodne o tomto nároku ve svém rozhodnutí, je-li třeba provést další šetření, rozhodne o nároku kárně obviněného na náhradu nákladů samostatným rozhodnutím.

Kárně obviněný, který nárok na náhradu nákladů v řízení uplatnil, požádal o lhůtu tři dnů pro jejich vyčíslení; o jejich výši proto rozhodne kárný senát v samostatném rozhodnutí.

P o u č e n í: Odvolání proti rozhodnutí v kárném řízení **n e n í** přípustné.

V Brně dne 19. května 2011

JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D.
předsedkyně kárného senátu